

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ІРПІНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

заступник директора

спеціальної роботи

Вікторія СОВА

2024 року

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	051 Економіка
Освітньо-професійна програма	Економіка

Наскрізна програма практики для студентів
за галузю знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 051 Економіка
освітньо-професійна програма Економіка
“16” серпня 2024 року

Розробники: Наталія ЛІСОВСЬКА, викладач вищої кваліфікаційної категорії;
Лариса ГУРСЬКА, викладач-методист, викладач вищої кваліфікаційної категорії;
Сергій КОСТЕНКО, викладач спеціаліст

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії фінансово-економічних та
облікових дисциплін

Протокол від «16» серпня 2024 року № 1

Голова циклової комісії фінансово-економічних та
облікових дисциплін

Т. Галько

Схвалено методичною радою коледжу.
Протокол від «16» серпня 2024 року № 1

Голова
Д. Костюк

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Наскрізна програма практики студентів спеціальності 051 «Економіка» розроблена згідно з навчальним планом відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців.

Наскрізна програма практики регламентує:

- мету, зміст і послідовність проведення практики студентів в ВСП «Ірпінський фаховий коледж НУБіП України» на визначених базах практики;
- містить рекомендації щодо видів, форм і методів контролю якості підготовки (рівень знань, уміння і навички), які студенти повинні отримувати під час проходження практики;
- підведення підсумків практики студентів.

Метою розробки Наскрісної програми практики студентів, які одержують професійну освіту, є запланована і структурована програма практичної підготовки студента у відповідних установах, організаціях та на підприємствах різних форм власності.

Зміст наскрісної програми практики включає програми всіх етапів практичного навчання (навчальні та виробничі).

Наскрізна програма практики студентів ВСП «Ірпінський фаховий коледж НУБіП України» спеціальності 051 «Економіка» розроблена з врахуванням «Про фахову передвищу освіту», Положення про практичну підготовку здобувачів фахової передвищої освіти (наказ Міністерства освіти України від 02.05.2023 р., № 510), Положення про практичну підготовку студентів у Відокремленому структурному підрозділі «Ірпінський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України».

Наскрізна програма практики забезпечує взаємозв'язок усіх видів практик, включає набуття студентами спеціальних компетентностей передбачених стандартом фахової передвищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка».

Завдання навчальної практики – закріплення і поглиблення теоретичних знань, одержаних під час вивчення спеціальних дисциплін; набуття необхідних навичок із спеціальності, підготовка проходження виробничої практики.

Зміст виробничої практики визначається сучасними вимогами до підготовки фахівців у відповідності з потребами забезпечення суб'єктів господарської діяльності економістами.

Практика студентів спеціальності 051 «Економіка» є цілісною системою, що складається з певних структурних компонентів. Види практики їх тривалість і терміни проведення визначаються освітньо-професійною програмою та навчальним планом.

При підготовці фахівців освітньо-професійного рівня фаховий молодший бакалавр спеціальності 051 «Економіка» складовими практичної підготовки студентів є такі види практики:

Вид практики	Всього годин	III курс
		6 сем.
1. Навчальна	270	270
з планування та організації діяльності підприємства	90	90
з економічного аналізу	90	90
з інформаційних систем і технологій на підприємстві	90	90
2. Виробнича	180	180
Всього	450	450

У наскрізній програмі з кожного виду практики даються рекомендації щодо методів та форм перевірки рівня знань, умінь, навичок, яких досягли студенти.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИК

1.1. Метою практик є оволодіння студентами сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в галузі їх майбутньої професії, формування у них на базі одержаних в коледжі знань, професійних компетентностей для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних ринкових і виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання, вести наукові дослідження та творчо застосовувати отримані знання в практичній діяльності.

1.2. Практика студентів передбачає безперервність та послідовність її проведення, органічне поєднання з практичними заняттями, отримання студентами достатнього обсягу практичних знань і умінь відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців з економіки.

1.3. Завданням навчальної практики є ознайомлення студентів зі специфікою майбутньої спеціальності, знайомство студентів з організацією та здійсненням економічної діяльності на підприємствах та організаціях; формування первинних професійних компетентностей з фахових дисциплін.

1.4. Завданням виробничої практики є закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих студентами в процесі вивчення певного циклу теоретичних дисциплін, практичних навичок зі спеціальності, а також збір фактичного матеріалу для написання звіту.

3. НАВЧАЛЬНІ ПРАКТИКИ

3.1. НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА З ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Мета навчальної практики

Мета навчальної практики - сформувані у студентів практичні навички, необхідні майбутнім фахівцям, з питань розроблення перспективних і поточних планів діяльності підприємства та контролю їх виконання.

Перелік компетентностей студентів, які формуються в результаті навчальної практики:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

Спеціальні компетентності (СК):

СК 3. Здатність на основі типової методики і знань, розраховувати економічні і соціально-економічні показники господарюючих суб'єктів.

СК 5. Здатність планувати діяльність суб'єктів господарювання в умовах мінливого середовища.

СК 6. Здатність вирішувати професійні завдання з організації діяльності окремих підрозділів суб'єктів господарювання.

СК 8. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів.

СК 9. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів господарювання.

СК 10. Здатність виявляти проблеми і пропонувати шляхи їх розв'язання під час аналізу конкретних ситуацій економічного характеру.

СК 12. Здатність використовувати методи обліку і оподаткування на підприємстві.

Очікувані результати навчання

Результати навчання (РН):

РН 7. Проявляти ініціативу та підприємливість щодо розвитку підприємства (підрозділу).

РН 8. Володіти економічною термінологією, оперувати категоріями, поняттями предметної області соціально-економічних систем різного рівня.

РН 10. Розв'язувати типові спеціалізовані задачі в професійній діяльності.

РН 12. Планувати основні економічні показники підприємства (підрозділу) для підвищення ефективності діяльності.

РН 13. Розв'язувати професійні завдання з організації діяльності підприємства (підрозділу).

РН 15. Знаходити оптимальні, обґрунтовані, творчі рішення для розв'язування професійних завдань.

РН 17. Демонструвати навички командної роботи, лідерства для налагодження комунікації у професійній діяльності.

Програма навчальної практики

Тема 1. Теоретичні засади планування на підприємстві

Визначити валовий збір, планову та середньозважену урожайність сільськогосподарських культур. Визначити прибавку урожайності від додаткового внесення добрив та запланувати урожайність сільськогосподарських культур. Провести розрахунок добрив під запланований урожай.

Тема 2. Система планів суб'єктів господарювання

Скласти стратегічний план підприємства. Вказати інформацію стосовно обраного стратегічного напрямку розвитку, стратегічні цілі та завдання підприємства. Провести стратегічний аналіз впливу внутрішніх та зовнішніх чинників на діяльність підприємства, а також SWOT аналіз. Описати місію підприємства у контексті загальнодержавних інтересів, комерційної діяльності та інтересів суспільства. Навести інформацію про кадрові, фінансові та матеріальні ресурси необхідні для реалізації стратегічних цілей та задач, оцінка їх доступності, оцінка цілей та завдань, що повинні бути виконані. Виконати фінансові прогнози та оцінки ризиків підприємства.

Тема 3. Планування виробництва та реалізації продукції програм сільськогосподарського підприємства

Розробити виробничу програму з рослинництва. Визначити масу збору основної, додаткової та побічної продукції у початково-оприбуткованій масі та у масі після доробки. Визначити вартість валової продукції в постійних цінах 2022 року.

Тема 4. План з персоналу та оплати праці

Розв'язати задачі, які виникають при розробленні виробничої програми підприємства. Визначити заплановане зростання продуктивності праці. Обчислити, на скільки відсотків знизиться трудомісткість роботи і зросте продуктивність праці в плановому періоді. Визначити відсоток росту продуктивності праці і чисельності працюючих на підприємстві у плановому періоді. Розрахувати, якою повинна бути планова чисельність відрядників. Визначити середньорічну потребу працівників в тваринництві для обслуговування поголів'я конкретної технологічної групи тварин. Визначити чисельність підмінних працівників в тваринництві. Розрахувати необхідну чисельність робітників за кількістю робочих місць.

Тема 5. Матеріально-технічне забезпечення виробництва

Визначити обсяг механізованих робіт та потребу в тракторах і комбайнах. Визначити потребу та вартість палива для роботи тракторів і самохідних комбайнів. Визначити потребу в агрегатах і автомобілях в найбільш напружений період. Розрахувати необхідну кількість агрегатів на сівбі зернових культур. Розрахувати необхідну кількість комбайнів на збиранні зернових і технічних культур. Розрахувати необхідну кількість автомобілів МАЗ на збиранні зернових і технічних культур. Розрахувати необхідну кількість котків для обробки посівів пшениці.

Тема 6. Планування діяльності підрозділів виробничої інфраструктури

Визначити обсяг роботи вантажного автопарку. Визначити потребу і вартість паливно-мастильних матеріалів. Обчислити планові витрати на роботу автопарку. Визначити собівартість 1 т-км, 1 год роботи автомобіля, перевезення 1 т вантажу. Провести розрахунок затрат на оплату праці водіїв вантажного автопарку. Розрахувати затрати на поточний ремонт, техобслуговування і заміну шин. Провести розрахунок амортизаційних відрахувань основних засобів в автопарку. Розрахувати собівартість тонно-кілометра МАЗів.

Тема 7. Планування витрат

Обчислити потребу насіння на 1 га посівних площ. Обчислити основний та страховий фонд насіння. Розрахувати джерела покриття з наявності насіння на початок року і урожаю планового року. Визначити загальну кількість та вартість насіння та середню вартість 1 ц насіння.

Тема 8. Особливості планування витрат суб'єктів господарювання різних галузей

Визначити показники ряду динаміки (абсолютний приріст, темпи росту і приросту, абсолютне значення одного відсотка приросту) ланцюговим методом.

Визначити індивідуальні індекси цін, кількості й товарообороту. Дати економічну оцінку розрахованим індексам.

Визначити та оцінити показники ефективності використання основних засобів: фондівіддачу, фондомісткість та фондоозброєність.

Розрахувати обсяг річного товарообороту, який забезпечив би беззбиткову роботу торговельного підприємства.

Тема 9. Фінансове планування на підприємстві

Провести економічну оцінку сільськогосподарських культур. Визначити найбільш ефективні культури для підприємства. Проаналізувати розрахункові дані, викласти в письмовій формі висновки і пропозиції щодо розширення площ посіву під ефективними культурами на підприємстві.

Тема 10. Планування оновлення продукції

Планування урожайності сільськогосподарських культур. Визначити середньозважену урожайність сільськогосподарських культур. Визначити прибавку урожайності від додаткового внесення добрив та запланувати урожайність сільськогосподарських культур. Провести розрахунок добрив під запланований урожай.

Тема 11. Організаційно-технічний розвиток

Вибрати кращий з 2 варіантів капіталовкладень у вдосконалення технології виробництва та обґрунтувати доцільність її проведення. Визначити більш ефективний варіант капітальних вкладень між новим будівництвом і реконструкцією нової ферми. Дати обґрунтування доцільності впровадження нових технологій.

Тема 12. Бізнес-планування

Складання всіх розділів бізнес-плану на основі методики затвердженої наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій Характеристика підприємства та опис продукції. Визначення виробничого напрямку підприємства. Дослідження ринку та план маркетингу. Розрахунок прогнозованої ціни на продукцію. Оцінка переваг та недоліків конкурентів.

Тема 13. Сутність і форми планування і організації агробізнесу

Розрахунок обсягу виробництва і реалізації молока. Визначити обсяги виробництва молока по місяцях року. Визначити обсяги реалізації молока по місяцях року. Визначити величину грошових надходжень від реалізації молока.

Структура навчальної практики

Назви тем	Кількість годин		
	денна форма		
	усього	у тому числі	
п		с.р.	
Тема 1. Теоретичні засади планування на підприємстві	6	2	4
Тема 2. Система планів суб'єктів господарювання	8	4	4
Тема 3. Планування виробництва та реалізації продукції програм сільськогосподарського підприємства	8	4	4
Тема 4. План з персоналу та оплати праці	8	4	4
Тема 5. Матеріально-технічне забезпечення виробництва	8	4	4

Тема 6. Планування діяльності підрозділів виробничої інфраструктури	6	2	4
Тема 7. Планування витрат	6	2	4
Тема 8. Особливості планування витрат суб'єктів господарювання різних галузей	6	2	4
Тема 9. Фінансове планування на підприємстві	7	2	5
Тема 10. Планування оновлення продукції	6	2	4
Тема 11. Організаційно-технічний розвиток	6	2	4
Тема 12. Бізнес-планування	9	4	5
Тема 13. Сутність і форми планування і організації агробізнесу	6	2	4
Усього годин	90	36	54

3.2. НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА З ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

Мета навчальної практики

Метою навчальної практики з дисципліни «Економічний аналіз» є закріплення, систематизація і вдосконалення набутих знань, умінь і навичок проведення економічного аналізу діяльності підприємства; сприяння розвитку самостійного мислення, творчого підходу до вирішення ситуаційних питань; спрямування роботи студентів на раціональне використання часу, відведеного для самостійної роботи; розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності студентів.

Перелік компетентностей студентів, що формуються в результаті проходження навчальної практики:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

Спеціальні компетентності (СК):

СК 3. Здатність на основі типової методики і знань, розраховувати економічні і соціально-економічні показники суб'єктів господарювання.

СК 4. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання.

СК 5. Здатність планувати діяльність суб'єктів господарювання в умовах мінливого середовища.

СК 8. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів.

СК 10. Здатність виявляти проблеми і пропонувати шляхи їх розв'язання під час аналізу конкретних ситуацій економічного характеру. Компетентності, визначені закладом фахової передвищої освіти:

СК 12. Здатність використовувати методи обліку і оподаткування на підприємстві.

Очікувані результати навчання

Результати навчання (РН):

РН 4. Здійснювати пошук, збирання, оброблення та аналізування інформації у професійній діяльності.

РН 8. Володіти економічною термінологією, оперувати категоріями, поняттями предметної області соціально-економічних систем різного рівня.

РН 11. Аналізувати результати діяльності суб'єктів господарювання для визначення напрямів їх удосконалення.

Програма навчальної практики

Тема 1. Аналіз виробничих ресурсів та організаційно-технічного рівня підприємства

Аналіз використання земельних ресурсів. Аналіз складу земельного фонду. Оцінка ефективності використання земельних угідь. Значення й завдання аналізу матеріальних ресурсів. Аналіз складу, руху і структури основних засобів. Аналіз показників наявності та ефективності використання основних засобів. Оцінка фондівдачі та фондомісткості, та факторів їх зміни. Аналіз ефективності використання й освоєння виробничих потужностей. Аналіз використання виробничого устаткування. Методика визначення й розрахунку резервів збільшення випуску продукції.

Аналіз забезпеченості та використання машинно-тракторного парку. Аналіз використання вантажного автотранспорту.

Аналіз складу, структури оборотних засобів і фондів обігу та характеристика їх складових. Джерела формування оборотних засобів. Необхідність нормування оборотних засобів, його сутність. Тенденції зміни структури оборотних засобів і оцінка причин, що зумовили зниження забезпеченості підприємств цим ресурсом. Методика визначення забезпеченості підприємств оборотним капіталом та його кругообіг.

Методика визначення ефективності використання оборотного капіталу. Мінімізація сукупних витрат на виробничі запаси, незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів.

Тема 2. Аналіз використання трудових ресурсів, продуктивності праці та оплати праці

Значення й завдання аналізу трудових ресурсів та джерела інформації. Рух трудових ресурсів на підприємстві. Показники працезабезпечення, використання та руху трудових ресурсів. Вплив працезабезпеченості та якісного складу працівників на ефективність виробництва. Шляхи поліпшення використання трудових ресурсів

Аналіз продуктивності праці та трудомісткості продукції в цілому по підприємству та по окремих його підрозділах. Фактори і резерви підвищення зростання продуктивності праці та зниження трудомісткості продукції.

Нормування праці. Завдання, принципи та методи нормування праці. Наукова організація праці та атестація робочих місць. Оплата праці, її форми і системи. Державна політика оплати праці. Тарифна система – основа організації заробітної плати. Визначення фонду заробітної плати підприємства. Методика розрахунку заробітної плати різним категоріям працівників. Доплати, надбавки до заробітної плати та преміювання персоналу. Вдосконалення форм та систем заробітної плати в підприємствах. Співвідношення темпів росту продуктивності і оплати праці та їх вплив на фінансові результати діяльності підприємств.

Ринок праці та особливості його функціонування. Демографічні проблеми ринку праці України.

Тема 3. Аналіз основного виробництва

Значення й завдання аналізу основного виробництва. Методика розрахунку та аналізу виробництва валової продукції в господарстві. Аналіз асортиментного переліку продукції.

Аналіз виробництва продукції галузі рослинництва. Оцінка виконання плану посівних площ, урожайності, валових зборів. Факторний аналіз валового збору. Виявлення резервів збільшення валового збору.

Аналіз виробництва продукції галузі тваринництва. Оцінка виконання плану поголів'я тварин та птиці, продуктивності 1 голови, валового виходу продукції кожного виду. Факторний аналіз виробництва продукції тваринництва. Аналіз забезпечення тварин кормами та ефективності використання кормів. Виявлення резервів збільшення продукції тваринництва.

Загальна оцінка виконання виробничої програми підприємства та його підрозділів. Обґрунтування можливих змін у виробничій програмі з метою її оптимізації. Моделювання основної тенденції розвитку підприємства, його виробничого напрямку. Прогноз динаміки прибутку підприємства з урахуванням особливостей його діяльності.

Тема 4. Аналіз витрат на виробництво продукції

Значення й завдання аналізу витрат підприємства на виробництво і реалізацію одиниці продукції (робіт, послуг). Показники, джерела та завдання аналізу собівартості продукції, робіт і послуг. Аналіз складу витрат за видами діяльності. Аналіз складу і структури операційних витрат. Аналіз собівартості за елементами та статтями витрат.

Аналіз собівартості 1ц продукції рослинництва. Обґрунтування взаємозв'язку між витратами на 1га, урожайністю та собівартістю 1ц продукції рослинництва. Аналіз витрат на 1 га та на 1ц продукції за статтями та їх структурою. Порівняльний та факторний аналіз статей «Добрива», «Оплата праці», «Засоби захисту рослин» тощо.

Аналіз собівартості 1ц продукції тваринництва. Обґрунтування взаємозв'язку між витратами на 1голову, продуктивністю 1 голови та собівартістю 1ц продукції тваринництва. Методика аналізу витрат на 1 голову та на 1ц продукції тваринництва за статтями та їх структурою. Порівняльний та факторний аналіз статей «Корми», «Оплата праці» тощо.

Розрахунок собівартості відношенням витрат підприємства до обсягу виробленої продукції. Індивідуальна та галузева собівартість. Види собівартості залежно від характеру витрат, що включені до неї.

Аналіз виробничого бюджету, пошук резервів і обґрунтування шляхів зниження собівартості продукції.

Тема 5. Аналіз реалізації та фінансових результатів

Завдання аналізу реалізації продукції та виконання договірних зобов'язань щодо постачання окремих видів продукції та в асортименті. Залежність обсягу реалізації від обсягу виробництва, запасів, якості обсягу замовлень, кон'юнктури ринку, цінової політики. Залежність реалізаційної ціни від якості продукції, термінів постачання, каналів збуту, кон'юнктури ринку, цінової політики держави тощо. Аналіз виконання портфеля замовлень. Аналіз наслідків невиконання замовлень. Оцінка каналів збуту. Аналіз товарної продукції в динаміці та за її структурою. Аналіз рівня товарності окремих видів продукції.

Аналіз суми прибутку за видами реалізованої продукції. Методика розрахунку впливу факторів: кількості реалізованої продукції, середньої реалізаційної ціни та собівартості одиниці реалізованої продукції на фінансовий результат від реалізації – методом ланцюгових підстановок та методом обчислення різниць.

Аналіз використання (розподілу) прибутку. Аналіз показників рівня рентабельності на основі «Звіту про фінансові результати». Факторний аналіз рівня рентабельності ланцюговим методом. Виявлення та підрахунок резервів збільшення прибутку та рентабельності підприємства.

Тема 6. Аналіз фінансового стану підприємства

Значення, завдання аналізу фінансового стану підприємства та джерела інформації.

Загальна характеристика майна (коштів) підприємства, його склад, розміщення і структура. Оцінка структури капіталу. Аналіз звітнього бухгалтерського балансу: дебіторської і кредиторської заборгованості. Оцінка ліквідності та ефективності обігових коштів підприємств. Аналіз оборотності оборотного капіталу.

Комплексна оцінка фінансового стану підприємств, її необхідність і значення. Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємств. Горизонтальний та вертикальний аналіз оборотних активів та джерел їх утворення. Платоспроможність підприємств як ключовий показник фінансового стану. Поточні показники платоспроможності: коефіцієнт абсолютної (миттєвої) платоспроможності, коефіцієнт швидкої платоспроможності, загальний коефіцієнт платоспроможності (коефіцієнт покриття). Система показників фінансової стійкості підприємств та її значення. Розрахунок коефіцієнтів фінансової залежності, фінансової незалежності, коефіцієнта власних і залучених коштів.

Фінансова криза на підприємствах та причини її виникнення. Санація підприємства.

Структура навчальної практики

Назви тем	Кількість годин		
	денна форма		
	усього	у тому числі	
пр		с.р.	
Тема 1. Аналіз виробничих ресурсів та організаційно-технічного рівня підприємства	18	6	12
Тема 2. Аналіз використання трудових ресурсів, продуктивності праці та оплати праці	16	6	10
Тема 3. Аналіз основного виробництва	18	6	12
Тема 4. Аналіз витрат на виробництво продукції	18	6	12
Тема 5. Аналіз реалізації та фінансових результатів	10	6	4
Тема 6. Аналіз фінансового стану підприємства	10	6	4
Усього годин	90	36	54

3.3. НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА З ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ І ТЕХНОЛОГІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Мета навчальної практики

Мета навчальної практики - формування навичок практичної роботи студентів з програмними продуктами, призначеними для автоматизації обліково-аналітичних робіт, закріплення практичних умінь і навиків з організації управління на підприємстві з використанням комп'ютерних інформаційних технологій.

Навчальна практика проводиться з використанням відповідних пакетів прикладних програм, що використовуються у банківській, податковій, страховій сфері, універсальної комп'ютерної програми «BookKeeper».

Послідовне виконання операцій з моделювання бази даних, обробки розрахункових документів клієнтів, створення об'єктів баз даних дає змогу студентам оволодіти інструментарієм, який має бути достатнім для опрацювання методів та прикладних програм, пов'язаних з подальшою практичною діяльністю фахівців.

Перелік компетентностей студентів, що формуються в результаті засвоєння дисципліни:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

Спеціальні компетентності (СК):

СК 11. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології для дослідження соціальних і економічних процесів, формувати інформаційне середовище щодо створення і використання систем обробки економічної інформації в різних галузях національного господарства України.

Очікувані результати навчання

Результати навчання (РН):

РН 4. Демонструвати навички пошуку, збирання, оброблення та аналізування інформації у професійній діяльності.

РН 6. Використовувати сучасні інформаційні і комунікаційні технології для вирішення професійних задач.

РН 8. Володіти економічною термінологією, оперувати категоріями, поняттями предметної області соціально-економічних систем різного рівня.

Програма навчальної практики

Тема 1. Інтерфейс програми «BookKeeper». Ознайомлення з об'єктами програми «BookKeeper».

Налаштування параметрів в програмі, початкове наповнення інформаційної бази. Ознайомлення з програмою навчальної практики.

Тема 2. Початкове наповнення інформаційної бази підприємства. Робота з довідниками.

Встановлення індивідуальної інформаційної бази користувача та її параметрів. Заповнення довідників.

Тема 3. Автоматизація процесу із внесення інвестором майна до статутного капіталу підприємства.

Введення початкових залишків у програмі «BookKeeper». Відображення у програмі операції щодо внесків до статутного фонду та формування інформації підприємства в журналах.

Тема 4. Автоматизація розрахунків з постачальниками товарів, послуг на підприємстві

На основі господарських операцій сформувати первинні документи в програмі «BookKeeper»: придбання матеріальних цінностей від постачальників; внутрішньогосподарського переміщення, списання запасів на виробництво; реалізації товарно-матеріальних цінностей; ціноутворення; комплектації товарно-матеріальних цінностей.

Тема 5. Автоматизація процесів із виробництва запасів та операції зі списання запасів на підприємстві.

Відображення виробництва запасів на підприємстві. На основі господарських операцій здійснювати списання запасів на підприємстві з використанням програми «BookKeeper». Відображення господарських операцій з основних засобів у програмі.

Тема 6. Операції із автоматизації управління необоротними активами на підприємстві.

Введення інформації з автоматизації управління необоротними активами.

На основі господарських операцій сформувати в програмі документи з обліку: придбання основних засобів та нематеріальних активів, витрат на придбання, введення в експлуатацію об'єктів, нарахування зносу (амортизації), ремонтів основних засобів, вибуття необоротних активів.

Тема 7. Реалізація товарної продукції на підприємстві.

Порядок створення прайс-листів товарної продукції на підприємстві, відображення оптових продаж товарів на підприємстві з використанням програми «BookKeeper». Відображення у програмі операції з продажу товарів через комісіонерів.

Тема 8. Автоматизація розрахунків по заробітній платі та за договорами ЦПХ на підприємстві

Введення інформації із нарахування зарплати працівникам на підприємстві.

Сформувати в програмі документи кадрового обліку.

На основі даних сформувати в програмі документи з нарахування авансу, основної заробітної плати працівникам підприємства, нарахування допомоги по тимчасовій непрацездатності та відпускних сум, виплати заробітної плати. Провести нарахування у фонди.

Тема 9. Закриття звітнього періоду на підприємстві. Формування звітів.

Формування фінансового результату діяльності підприємства у звітному періоді.

Сформувати стандартні звіти програми. Переглянути та проаналізувати інформацію звітів.

Виконати підготовчі роботи перед формуванням регламентованої звітності. Сформувати фінансову та податкову звітність за звітний період.

Структура навчальної практики

Назви тем	Кількість годин		
	денна форма		
	усього	у тому числі	
п		с.р.	
Тема 1. Інтерфейс програми «BookKeeper». Ознайомлення з об'єктами програми «BookKeeper»	10	4	6
Тема 2. Початкове наповнення інформаційної бази підприємства. Робота з довідниками	10	4	6
Тема 3. Автоматизація процесу із внесення інвестором майна до статутного капіталу підприємства	10	4	6
Тема 4. Автоматизація розрахунків з постачальниками товарів, послуг на підприємстві	10	4	6
Тема 5. Автоматизація процесів із виробництва запасів та операції зі списання запасів на підприємстві	10	4	6
Тема 6. Операції із автоматизації управління необоротними активами на підприємстві	10	4	6
Тема 7. Реалізація товарної продукції на підприємстві	10	4	6
Тема 8. Автоматизація розрахунків по заробітній платі та за договорами ЦПХ на підприємстві	10	4	6
Тема 9. Закриття звітного періоду на підприємстві. Формування звітів	10	4	6
Усього годин	90	36	54

4. ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА

4.1. Загальні вимоги до організації та проведення виробничої практики

Виробнича практика для студентів денної форми здобуття освіти спеціальності 051 «Економіка» є обов'язковим завершальним етапом навчання, що проводиться після засвоєння студентами теоретичного курсу та проходження навчальних практик відповідно до навчального плану підготовки фахового молодшого бакалавра.

Проходження студентами практики на підприємствах, в установах та організаціях (далі база практики) може проходити у очній, дистанційній чи змішаній формах.

Зміст практики визначається сучасними вимогами до підготовки фахівців у відповідності з потребами забезпечення суб'єктів господарської діяльності фахівцями з економіки.

Метою проходження виробничої практики на підприємстві (в організації, установі) є ознайомлення із формами ведення його господарської діяльності, системою і механізмами забезпечення стабільної економіки підприємства в ринкових умовах та формулювання ключових теоретичних, методичних і практичних висновків, надання рекомендацій обраному для бази дослідження підприємству. При цьому важливо поєднати набуті теоретичні знання з практичними навичками управління економікою підприємства в цілому і окремими її елементами.

Основними завданнями виробничої практики є:

- ознайомлення з місією (призначенням) підприємства (установи, організації), особливостями і умовами розвитку галузі, яку воно представляє, дослідження ринку, на якому працює підприємство (установа, організація) й оцінка його перспективності;
- вивчення організаційної структури підприємства (установи, організації), структури управління, призначення окремих структурних підрозділів, їх складу, функцій;
- дослідження механізму формування виробничої програми підприємства (установи, організації) і її економічного обґрунтування з боку можливостей ринку, маркетингу, ресурсного забезпечення;

- ознайомлення з особливостями організації технологічного процесу на підприємстві (установи, організації);
- проведення оцінювання складових економічного потенціалу підприємства (установи, організації);
- здійснення аналізу ефективності діяльності підприємства (установи, організації) та виявлення перспектив її підвищення за рахунок впровадження інновацій, технічного переозброєння тощо.
- закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих під час вивчення фахових дисциплін: «Економіка підприємства», «Економічний аналіз», «Бухгалтерський облік», «Фінансовий облік», «Статистика», «Фінанси підприємства», «Менеджмент», «Основи маркетингу», «Управління витратами», «Планування та організація діяльності підприємства».
- розвиток навичок самостійної роботи зі спеціальною літературою, законодавчими та нормативними актами;
- накопичення досвіду практичної виробничої діяльності зі спеціальності.

4.2. Планування робіт із практики

Для забезпечення якісної організації проведення практики:

- циклова комісія забезпечує розробку навчально-методичного забезпечення;
- завідувач навчально-виробничої практики готує й організовує видачу наказу на проведення виробничої практики по коледжу не пізніше місяця до її початку. У наказі вказується спеціальність, курс, академічна група, прізвища, імена та по батькові студентів, які направляються на конкретне підприємство, строки проведення.

Керівник підприємства (бази практики) видає наказ на її проведення на підприємстві, в якому призначає керівників практики, ухвалює порядок організації і проведення практики, заходи для створення необхідних умов.

4.2. Вибір баз практики

Практична підготовка студентів коледжу здійснюється шляхом проходження ними практики на підприємствах, в установах та організаціях (базах практики) згідно з укладеними угодами. Базами виробничої практики студентів спеціальності 051 Економіка можуть бути: сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства, лісогосподарські підприємства, будівельні організації тощо.

Вибору баз практики передують робота завідувача навчально-виробничої практики та цикловою комісією фінансово-економічних та облікових дисциплін по вивченню економічної діяльності підприємств з точки зору їх придатності для проведення практики студентів за спеціальністю, а також підсумків проведення практик за останні роки, що, в свою чергу, повинно сприяти підвищенню якості й ефективності практичної підготовки студентів.

Студенти з дозволу адміністрації коледжу можуть самостійно підбирати для себе місце проходження практики. Основою для індивідуального направлення на практику є угода.

З визначеними базами практики коледж завчасно укладає угоди на її проведення. Тривалість дії угод погоджується договірними сторонами.

4.3. Порядок укладання угод з підприємством на проведення практики

Офіційною основою для проведення будь-якого виду практики студентів на підприємстві є угода. Вона укладається між коледжем і підприємством за встановленою в «Положенні про проведення практики студентів закладів вищої освіти України» типовою формою.

4.5. Організація і програма виробничої практики

Перед початком виробничої практики зі здобувачами освіти проводяться організаційні збори з виробничої практики, на яких здійснюється інструктаж з безпеки життєдіяльності на підприємстві; пояснюються завдання, зміст та порядок проходження виробничої практики на підприємстві; обов'язки, вимоги до написання і захисту звіту з виробничої практики; здійснюється закріплення здобувачів освіти за викладачами, котрі керуватимуть виробничою практикою.

4.6. Розподіл студентів за базами практики й призначення її керівників

До керівництва практикою студентів залучаються досвідчені викладачі коледжу, які брали безпосередню участь в освітньому процесі, за яким вона проводиться.

Розподіл студентів за базами практики здійснюється з урахуванням укладених угод, замовлення на підготовку спеціалістів і їх майбутнього місця роботи після закінчення навчання. Такий розподіл студентів за базами практики і призначення її керівників юридично узаконюються наказом директора коледжу.

4.7. Обов'язки завідувача навчально-виробничої практики та керівника практики від закладу освіти

Перед початком практики завідувач навчально-виробничої практики та керівник практики від коледжу вирішують організаційні питання, зокрема:

- перевірка наявності оновленої робочої програми;
- забезпечення виконання навчального плану, якості проведення практики;
- забезпечення керівництва практикою досвідченими викладачами;
- укладання угод на проведення практики з підприємствами, що визначені як бази практики;
- не пізніше місяця до початку практики складається проект наказу на проведення практики і подається на підпис до директора коледжу;
- розподіл відповідно до укладених угод студентів по підприємствах – базах практики;
- за тиждень до початку практики провести інструктаж студентів-практикантів, де повідомити про мету й завдання практики, систему її звітності, з'ясувати календарний графік і порядок проходження практики та забезпечення безпеки в дорозі до бази практики, видати необхідні документи.

Під час проходження практики її керівник у тісному контакті з керівником практики від підприємства стежить за виконанням календарного графіка практики, контролює виконання здобувачами освіти внутрішнього трудового розпорядку.

Керівник практики від коледжу:

Забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед від'їздом здобувачів освіти на практику, а саме:

- 1) контролює готовність баз практики та проводить при необхідності до прибуття студентів-практикантів підготовчі заходи;
- 2) проводить організаційні заходи перед направленням студентів на практику, в тому числі:
 - інструктаж про порядок проходження практики та охорону праці;
 - надання студентам-практикантам необхідних документів (направлення на практику, повідомлення про прибуття на практику, щоденник практики, методичні рекомендації тощо);
 - ознайомлення студентів із системою звітності за результатами практики, а саме: подання письмового звіту;
 - проведення зі студентами попереднього обговорення змісту та результатів практики тощо;
- 3) у тісному контакті з керівником практики від бази практики забезпечує високу якість її проходження згідно з програмою;
- 4) контролює забезпечення нормальних умов праці і побуту студентів на базі практики;
- 5) у складі комісії приймає диференційовані заліки з практики.

4.8. Обов'язки керівника практики від підприємства

Виконуючий загальне керівництво практикою на підприємстві:

- 1) несе особисту відповідальність за проведення практики;
- 2) організовує практику відповідно до програм практики;
- 3) призначає наказом кваліфікованих фахівців для керівництва практикою;
- 4) створює належні умови для виконання студентами програми практики;
- 5) забезпечує студентам умови безпечної праці на конкретному робочому місці;
- 6) проводить обов'язкові інструктажі з охорони праці (ввідний та на робочому місці);

7) надає студентам-практикантам можливість користуватися матеріально-технічними засобами та інформаційними ресурсами, необхідними для виконання програми практики;

8) після закінчення практики надає характеристику на кожного студента, в котрій відображає виконання програми практики, якість підготовленого ним звіту.

4.9. Обов'язки студентів

При проходженні виробничої практики студенти зобов'язані:

1) до початку практики одержати від керівника практики коледжу направлення, методичні матеріали та консультації щодо оформлення всіх документів;

2) своєчасно прибути на базу практики;

3) у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики та вказівками її керівників;

4) вивчити і суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії та внутрішнього розпорядку;

5) нести відповідальність за виконану роботу;

6) своєчасно оформити звіт по проходженню практики та захистити його перед комісією.

4.10. Контроль за проведенням практики

Основною метою контролю за проведенням кожного виду практики є виявлення і усунення недоліків та надання практичної допомоги студентам при виконанні її програми.

Контроль від коледжу за якісне проведення кожного виду практики виконують:

- керівник практики від коледжу;

- завідувач відділу навчально-виробничої практики;

- заступник директора з навчальної роботи.

Кожний контролюючий вживає оперативні заходи до усунення виявлених недоліків. Про серйозні недоліки контролюючий зобов'язаний доповідати директору коледжу та керівництву підприємства.

4.11. Вимоги до написання та оформлення звіту з виробничої практики

Письмовий звіт разом з іншими документами, встановленими коледжем, подається керівнику практики від коледжу. Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики, висновки і пропозиції, список використаної літератури та ін. Оформлюється звіт за вимогами, що визначені у програмі практики. Звіт є основним документом, що свідчить про виконання студентом програми практики. Зміст звіту має розкривати компетентності студента, набуті ним у вирішенні питань, визначених метою і завданнями практики.

Опрацювання окремих питань звіту має ілюструватися таблицями та формами документів. Вказані форми мають бути заповнені і подані в додатках до звіту.

Звіт з практики повинен містити:

титульний аркуш з усіма підписами;

-зміст, де вказаний перелік розділів і тем з позначенням сторінок;

-вступ – стислу характеристику підприємства, мету і завдання практики;

-частину – звіт про конкретну виконану роботу протягом практики відповідно до програми та індивідуального завдання обсягом 15 – 20 сторінок;

-висновок та пропозиції з питань охорони праці на підприємстві;

-список літератури, використаної при підготовці звіту.

У процесі захисту комісія визначає та оцінює якість опрацювання та засвоєння програми практики.

Студенти, які не виконали програму виробничої практики, не здали в заклад освіти звітну документацію або не захистили її перед комісією, до складання Атестації не допускаються.

Студенту, який не виконав програму виробничої практики з поважних причин, може надаватися право проходження практики повторно при виконанні умов, визначених коледжем та базою практики.

4.12. Підведення підсумків практики

Загальною формою звітності студента за практику кожного виду є письмовий звіт згідно з робочою програмою виробничої практики, який оцінює і підписує керівник практики. Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів робочої програми практики та індивідуального завдання.

Захист практики відбувається в присутності комісії, яка призначається наказом директора коледжу.

На захист подаються:

- звіт з практики;
- щоденник виробничої практики, підписаний керівниками від підприємства та коледжу;
- робочі матеріали (бланки документів і т.д.).

Підготовлений Звіт з виробничої практики, додатки з документів, подані керівнику з виробничої практики від закладу освіти на перевірку, оцінюються за балами, наведеними в таблиці.

Критерії оцінювання звітів з виробничої практики

Критерій, за яким оцінюється звіт	Рейтинговий бал	Бал перевірки
1. Перевірка звіту:	70	
- відповідність змісту звіту завданню та вимогам навчально-методичних рекомендацій щодо її виконання	40	
- самостійність вирішення поставленої задачі, виконання розрахунків, таблиць	20	
- використання комп'ютерних технологій	5	
- відповідність стандартам оформлення	5	
2. Захист звіту, в тому числі:	30	
- доповідь	15	
- правильність відповідей на поставлені запитання	15	
Всього	100	

За результатами перевірки керівником практики від закладу освіти, максимальний допуск до захисту Звіту з виробничої практики складає 30 балів. До уваги приймається оформлення та змістовність Звіту з виробничої практики, правильність і достовірність викладеного матеріалу, дотримання вимог і строків написання.

Після перевірки поданих керівнику Звіту та щоденника практик студент допускається до захисту Звіту з виробничої практики, про що керівник зазначає на титульному аркуші звіту.

Під час захисту звіту з виробничої практики студент доповідає про виконану роботу, підготувавши завчасно доповідь не більше 3-5-ти хвилин, та відповідає на питання членів комісії. Під час захисту необхідно виявити теоретичні знання та знання практики ведення бухгалтерського обліку, контролю, оподаткування, інформаційних технологій господарських процесів на підприємстві, знання з формування і подання звітності.

Оцінювання проходження виробничої практики студентами здійснюється згідно з Положенням про організацію освітнього процесу у ВСП «Ірпінський фаховий коледж НУБіП України».

При оцінюванні звіту з виробничої практики враховуються:

- 1.Робота на практиці (відгук керівника з практики від підприємства, результати відвідування бази практики).
- 2.Ступінь розкриття питань програми практики.
- 3.Якість оформлення звіту з виробничої практики.
- 4.Оцінка керівника практики від підприємства та від закладу освіти.
- 5.Доповідь та відповіді на захисті звіту з практики.

Оцінка за практику заноситься в відомість успішності та в залікову книжку студента.

Студент, який не виконав програму виробничої практики, одержав негативний відгук про роботу або незадовільну оцінку на захисті Звіту, не допускається до складання Атестації.

Рекомендовані джерела інформації

ОСНОВНІ

Законодавчі та нормативні документи

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. № 2756-VI зі змінами та доповненнями URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003р. № 436-IV зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
4. Земельний Кодекс України// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, (зі змінами і доповненнями) №2367-УІ(2367-17) від 29.06.2010, ВВР URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
5. Про оплату праці : Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР зі змінами та доповненнями URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр>
6. Про оренду землі : Закон України від 06.10.1998 № 161-XIV із змінами та доповненнями URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/161-14>
7. Про фермерське господарство : Закон України від 19.06.2003 р. № 973-IV із змінами і доповненнями URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/973-15>
8. Про особисте селянське господарство : Закон України від 15.05.2003 р. № 742-IV із змінами і доповненнями URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/742-15>
9. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV із змінами і доповненнями URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
10. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 № 2210-III із змінами та доповненнями URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>
11. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : Закон України від 08.09.2011 № 3715-VI із змінами і доповненнями URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>
12. Закон. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР зі змінами та доповненнями URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр>
13. Про оренду землі: Закон України від 06.10.1998 № 161-XIV із змінами та доповненнями URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/161-14>
14. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 966 – XIV від 16.07.1999 р.//Бухгалтерський облік і аудит. 1999 р. № 6. 9 – 13 с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
15. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Затв. Наказом МФУ № 291 від 30.11.1999 р. 23 с. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/plan-rahunkiv.html>
16. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Затв. Наказом МФУ № 291 від 30.11.1999 р. 70 с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

Підручники (навчальні посібники)

1. Бурик А.Ф. Планування діяльності підприємства: навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2017. 260 с.
2. Данилюк М. О. Планування і контроль на підприємстві : навч. посібник.К. : Ліра-К, 2015. 328 с.
3. Тарасюк Г.М, Шваб Л.І. Планування діяльності підприємства. К.: «Каравела»,2015. 368 с.
4. Швайка Л.А. Планування діяльності підприємства. К. : Ліра-К, 2014. 268 с.
5. Аналіз господарської діяльності [текст]: навчальний посібник. К. : «Центр учбової літератури», 2021. 384 с.
6. Економічний аналіз : курс лекцій для здобувачів початкового рівня вищої освіти ОПП

«Облік і оподаткування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» денної форми здобуття вищої освіти / уклад. О. М. Вишневецька, Л. А. Козаченко, А. Г. Костирко. Миколаїв: МНАУ, 2022. 85 с.

7. Економічний аналіз : навчальний посібник для здобувачів вищої освіти/ Н. Ю. Рекова, Є. О. Підгора, В. В.Ровенська, О. В. Латішева, Т. П. Гігіс, І. Ю. Єрфорт, І. І. Смирнова, С. В. Касьянюк. Краматорськ: ДДМА, 2021. 200 с.

8. Економічний аналіз: Навч. посібник. За ред. Волкової Н.А./ Н.А. Волкова, Р.М. Волчек, О.М. Гайдаєнко та ін. Одеса: ОНЕУ, ротапринт. 2015. 310 с.

9. Економічний аналіз. Навчальний посібник / В.М. Серединська, О.М. Загородна, Р.В. Федорович. Тернопіль: Видавництво Астон, 2019. 369 с.

10. Економічний аналіз: Навчальний посібник/ Паланюк Н.А., Петренко В.Г. К.: Аграрна освіта, 2018. 252 с.

11. Кіндрацька Г.І Аналіз господарської діяльності: підручник /Г.І Кіндрацька, А.Г. Загородній, Ю.І Кулик. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 320 с

12. Кіндрацька Г.І. Аналіз господарської діяльності: практикум: / Г.І. Кіндрацька, А.Г. Загородній, Ю.І Кулиняк. 2-ге вид., доопрац і допов. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 156 с.

13. Мішеніна Н. В. Економічний аналіз : навчальний посібник/ Н. В. Мішеніна, Г. А. Мішеніна, І. Є. Ярова. Суми: Сумський державний університет, 2014. 306 с.

14. Ярова В.В., Велієва В.О. Теорія економічного аналізу: навч. посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей: 051 «Економіка», 073 «Менеджмент», 281 «Публічне управління та адміністрування». Харків. ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. 2021. 115 с.

15. Вовкодав О.В. Сучасні інформаційні технології: навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 550 с.

16. Лучко М.Р. Інформаційні системи і технології в обліку й аудиті: Навчальний посібник / М. Р. Лучко, О. В. Адамик. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 252 с.

17. Матюха М.М. Інформаційні системи і технології в обліку. / М.М. Матюха. К.: Університет „Україна”, 2015. 305 с.

18. Осмяченко В.О. Інформаційні системи і технології в обліку. К.: КНТЕУ, 2019. 58с.

ДОПОМІЖНІ

1. Гадзало Я.М., Лузан Ю.Я. Розвиток аграрного сектору економіки України в умовах євроінтеграції. Економіка АПК. 2021. № 8. С. 6-17.

2. Жерліцин Д.М., Скрипник А.В., Клименко Н.А., Тужик К.Л. Урожайність або прибуток: альтернативи розвитку національного рослинництва. Економіка АПК. 2021. № 2. С. 15-25.

3. Захарчук О.В., Навроцький Я.Ф., Вишневецька О.В. Сучасний стан та перспективи матеріально-технічного забезпечення сільського господарства. Економіка АПК. 2021. № 6. С. 79-88.

4. Кропивко М.Ф., Кісіль М.І. Теоретичні засади і методичні підходи до формування стратегії управління ефективністю інвестицій фермерського господарства. Економіка АПК. 2021. № 1. С. 6-14.

5. Лупенко Ю.О., Андрос С.В. Система кредитних гарантій як інструмент збільшення фінансування малих і середніх аграрних підприємств. Економіка АПК. 2021. № 3. С. 6-19.

6. Малік М.Й., Швець А.А. Роль підприємництва, кооперації та агропромислової інтеграції у розвитку сільських територій. Економіка АПК. 2021. № 7. С. 50-62.

7. Мацибора Т.В. Інвестиції як основа зростання аграрної економіки України. Економіка АПК. 2021. №6. С. 68-78.

8. Синькевич Н. І. «Економічний аналіз»: курс лекцій. Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2018. 97 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. Верховна Рада України. Законодавство України. Режим доступу: <https://www.rada.gov.ua/>
2. Кабінет міністрів України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/>
3. Міністерство економіки України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
4. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. Вернадського: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Облік і фінанси АПК. Бухгалтерський портал [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://magazine.faaf.org.ua/>
6. Газета «Все про бухгалтерський облік» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://vobu.kiev.ua/>
7. Газета «Урядовий кур'єр» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukurier.gov.ua/>
8. Електронна бібліотека [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://pidruchniki.com.ua/>
9. Електронна бібліотека [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.studentbooks.com.ua/>
10. Електронна бібліотека [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.twirpx.com/files/financial/>
11. Офіційний сайт Державної служби статистики України: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
12. Законодавство України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.zakon/rada.gov.ua>.
13. Інтернет-портал Газети Бізнес: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.business.kiev.ua>
14. Наукова бібліотека [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://pulib.if.ua/>